

KÜLÖNFÉLÉK.

A Keresztény Magvető jelen füzete előállításai költségeinek egy részét folyóiratunknak egyik régi barátja fogja fizetni.

Elhunytak. *Özv. Benedek Jánosné* szül. *Siménfalvi Zsuzsanna* életének 85-ik évében, Nagyajtán, július 10-én. — *Domjáschitz Jánosné* szül. *Vaska Vilma*, életének 39-ik, házasságának 19-ik évében augusztus 24-én Nagyenyeden. Édes anyja *özv. Vaska Béláné*, testvérei, férje és 5 árvája gyászolja elhunytát. — *Albert Lőrinc* ny. állami tanító és énekvezér 81 éves korában Bölönben szept. 4-én. Az elhunyt egyike volt a leglelkesebb unitáriusoknak, ki nemes egyéniségével maradandóan beírta nevét és emlékét a bölöni hivek lelkébe, kiknek egy emberöltőn át közkedvelt tanítója és énekvezére volt.

Id. Katona Sándor. Mint késő ősszel egyedül maradt gyümölcs — ahogy maga is sokáig előre érezte — leesett az élet fájáról. Mint a múlt század székely unitárius szellemének drága gyümölcsei: László József, Sándor János, Gombos Sámuel, Sándor Mózes, Katona Sándor, együtt növelték egyházunk és fajunk kulturális kincseit Székelykeresztúron. Az előbbieket egymás után már korábban eltávoztak. Utolsónak maradt id. Katona Sándor s most 83 éves korában ő is elment s ezzel egy szép, emlékezetes szakasz záródott le az udvarhely-megyei unitarizmus életében. Mindenikben a székely fajnak egy-egy megkapó sajátos vonása érvényesült. Id. Katona Sándort főképp a szerénység és a kötelességtudás jellemezték. Mert mindig kevesebbnek akart látszani, mint ami volt. Naggyá nőtt mindenki előtt. 42 éven át két székely nemzedékbe oltott hitet és szívós munkaszeretetet Székelykeresztúron. 1904-ben csak címlegesen vonult nyugalomba. A szolgálatot tovább folytatta. Mint vándor zsolttáros minden vasárnap segesvári egyházközségünkben dicsérte az Istent. S mikor jött a háború, mint boldog áldozatot, minden erejét ismét egyházának és fájának adta. Pihenjen csendesen!

Lelkész kinevezés. A főtisztelendő püspök úr Sz. Kereszturna *Ütő Lajos* dombói lelkészt nevezte ki a hivek többségének választása után. Állását okt. 5-én foglalta el. Helyébe a dombói hivek nagy szótöbbséggel *Pál Tamás* tordai segédlelkészt választották meg. Áldás és siker kísérje munkájukat!

Dr. Gelei Józsefet, a kolozsvári főgimnáziumnak jeles tanárát a szegedi egyetem meghívta az Apáthi István halálával megüresedett állattani tanszékre s így a kiváló tanítvány mestere örökségébe lépett. Gelei már el is távozott körünkből s benne nem csekély veszteség érte különben is viharverte főgimnáziumunkat. Bár sajnáljuk távozását, de mégis bizonyos jóleső tudat tölt el a fölött, hogy éppen a mi emberünk foglalhatja el e diszes állást. Áldás és szerencse kísérje további munkájában is.

A tanárok román vizsgája. Köztudomás szerint Anghelescu közoktatásügyi miniszter a felekezeti iskolák tanárait is román vizsga letételére kényszerítette. A vizsgára nézve az utolsó pillanatig a legnagyobb zavar volt a tanárok körében. A zavart az okozta, hogy a miniszternek a vizsgát elrendelő 100090—923. sz. rendeletében határozottan ki volt fejezve, hogy vizsgára csak azok a tanárok kötelezhetők, akiknek nincsen 30 szolgálati évük, illetve a 60 életévet még nem töltötték be. A vizsga anyaga a román nyelv és irodalom. Azonban a történelem-földrajz szakos tanárok ezenkívül a román történelemből, a földrajzból és alkotmánytanból is kötelesek vizsgázni. Erre hosszú idő múlva jött a 71842—924 sz. miniszteri rendelet, amely semmi különbséget nem tesz a tanárok között, hanem mindeniket egyformán a történelem-földrajz szakos tanárok részére előírt vizsga letételére kötelezte. A tanárok e két ellentétes intézkedéssel szemben a legnagyobb bizonytalanságban voltak. Végre a vizsga megkezdése előtt pár héttel az egyházak úgy rendelkeztek, hogy a tanárok tartsák magukat a 100090—923. sz. rendelet intézkedéseihez. Amit annál is inkább tehettek, mert a szász tanároktól a miniszter is az abban körülírt vizsga letevését kívánta. Igen ám, de ami szabad a szászoknak, az nem szabad a magyaroknak. A vizsgáló bizottságok elnökei, a minisztertől kapott utasítás értelmében ragaszkodtak a 71842—924. sz. rendelethez s annak alapján kívántak vizsgát. Csupán a 30 szolgálati évvel bíró vagy a 60-ik életévet betöltött tanárokat mentették fel alóla. A többi tanárok az egyháztól vett utasítás alapján csak a román nyelv és irodalomból

vizsgáltak. Így hát tovább tart a bizonytalanság s az illetők nem tudják, hogy vizsgák érvényes-e vagy azt meg kell ismételnők, illetve pótolniok? Az ilyen lélekölő bizonytalan helyzetek semmi esetre sem válnak javára sem a kulturának, sem az annyira óhajtott konszolidációnak.

Itt említjük meg, hogy felekezeti tanítóink szintén vizsgáltak.

Iskolai év megnyitás a kolozsvári kollegiumban. A kolozsvári főgimnázium és elemi iskola ünnepélyes megnyitása szept. 21-én d. e. 11 órakor volt. Ez alkalommal az ifjúság éneke után imádságot mondott Vári Albert. Dr. Szentiványi József isk. f. ü. gondnok az ifjúsághoz a gyakorlati életre vonatkozólag intézett meleghangu beszédet, míg dr. Gál Kelemen igazgató az iskolai szabályokat ismertette. Végül dr. Boros György egyh. főjegyző mondott buzdító beszédet. Nehéz szívvel láttuk az ifjúság megritkult sorait, amit a miniszternek az az intézkedése okozott, mellyel a más vallásukat kitiltotta iskoláinkból. Lapunk zártáig beiratkozott 210 növendék, akik közül 146 unitárius. A leányotthonban 52 növendék, akik közül csak 6 nem unitárius. Az elemi iskolába 41 növendék, akik közül 29 unitárius.

Az unitárius theologiai Akadémiára beiratkozott 28 rendes hallgató.

Politizáljanak-e a papok? Régi kérdés, amely mellett pro és contra érvek hangzottak el. Most a kérdést a pápának egy nyilatkozata teszi aktuálissá, melyet az olaszországi diákszövetségnek országos kongresszusa alkalmából tett. A szent- atya szerint ma a politika kérdései az oltárig érnek el s ez egyszerűen kötelességévé teszi a papságnak a politizálást. A pápa ezen nyilatkozata a kath. papságra nézve eldöntötte a kérdést. Azonban reánk nézve még mindig nyílt kérdés, hogy vajjon megmaradjunk-e régi álláspontunk mellett s a templom szentélyét féltve őrizzük a napi politika szennyes hullámaitól, vagy pedig követve a kath. egyház fejének útmutatását, a palást védelme alatt és tekintélyével fölvegyük a politikai küzdelmet?

A pápát nyilatkozatában az a praktikus elv vezette, hogy a cél szentesíti az eszközöket. A politikát az egyház hatalmi törekvéseinek a megvalósítása érdekében tartja szükségesnek. E szent cél érdekében a legellentétesebb politikai pártok is kezét foghatnak. Azonban minket a jezsuita morál nem kötelez

de ezen kívül a mi egyházainknak hatalmi törekvései sincsenek. Mi nem akarunk államot formálni az államban. A mi céljaink tisztán erkölcsiek és vallásiak. Azt akarjuk, hogy az evangélium lelkével megneemesítsük a világot, hogy a szivekbe emberszeretetet és istenfélelmet csepegtessünk. Szószékjeink nem lépcsők, amelyen világi hatalomhoz akarunk jutni, hanem szent magaslatok, amelyek fölülemelnek az alantas földi érdekeken. Papjaink nem földi hatalomnak uszályhordozói, hanem Istennek szolgálói s Jézusnak apostolai, kik istenországa terjesztésére vannak hivatva. Ez a magasztos hivatás pedig eleven tiltakozás az ellen, hogy ők a politikának akármiféle szele által ide és oda hányattassanak.

A bulgár unitáriusokról. Egy-két éve jelent meg az a kis (angol) nyomtatvány, amely magyar fordításban a következő:

„Hivatalos tájékoztató. A Bulgár Unitárius Szabad Egyház 1910-ben alakult. A Bulgár-Állam alkotmányának 40, 41, 42, 57 és 83 paragrafusai alapján. Szentesítette a kormányzat 1049 sz. rendeletével 1916 dec. 2-án. Törvényesített, mint „Bulgár Unitárius Szabad Egyház“ a Vallásügyi Minisztérium által az 1919 dec. 4-iki 7. sz. rendeletben. — A B. U. Sz. E. csatlakozott az Egyetemes Unitárius Szabad Egyházhoz 1912-ben, annak 87-ik évi gyűlésén Bostonban, Amerikában. Ezt elismerőleg bizonyította az Amerikai Unitárius Társulat elnöke 1921 ápril. 9-iki okmányában, mely szerint ez törvényes és társult Unitárius Egyház; első ordinált pásztor, egyszersmind a B. U. Sz. E. első papja Anton N. *Topliszky*, kinek felhatalmazása van felszentelni más bulgár papot is a B. U. Sz. E. új egyházközsegei részére. Ugy szintén a Szabadelvű Vallásos Gondolkozók és Munkások Nemzetközi Szövetsége is tagjai sorába iktatotta. — A Britt és Külföldi Unitárius Társulatnak, valamint az Amerikai Unitárius Társulatnak gondoskodása alatt áll.“

E kis nyomtatvány magában foglalja a Bulgáriai Unitárius Egyház történetét. A hivek száma még nem nagy. Legtöbben vannak Dupnitzában, hol a lelkész is lakik és imaház is van. Itt mintegy 50—60-ra tehető a hivek száma, Szófiában 40-re. Egész Bulgáriában mintegy 200-an lehetnek. Inkább a hivatalnok, de az iparos osztályból is, kerülnek ki a hivek. Istentiszteletük egyszerű. Ének, ima, hosszabb bibliaolvasás, egyházi beszéd és ének. Keresztelést, esketést, temetést az imaházban végeznek

el Istentisztelet után. Keresztelésnél a pap nem önt vizet a keresztelendő fejére, hanem csak vibemártott kezével illeti. — Bulgár nyelven írt eredeti unitárius munka még nem jelent meg, angoltól azonban fordítottak már. Sz. I. S.

Imádságos könyv. Vári Albert vallástanár imádságos könyvet írt, amelyben *ünnepi, hétköznapi* és *alkalmi* imádságok vannak. Az imádságos könyv célja az, hogy a jelenkor különböző erkölcsi és szellemi áramlatai között vergődő lelkeket elvezesse a keresztényi hit és erkölcs örök forrásához: Jézushoz s az által nyugtassa meg őket. E mellett templomainkban az énekeskönyv mellett az imádságos könyvnek is helyet kíván szerezni, hogy ez által istentiszteletünkbe a hivek is bevonassanak. A könyv remélhetőleg karácsonyra megjelenik.

Szentté avatás. Rómában új szentté-avatásra készülnek. Az elhunyt X. Pius pápának állítólagos csodáit vizsgálja a kongregáció. 85 csodatételét jelentették be. Azonban ezek közül 50 nem állotta meg eddig a helyét. Ha a többiek közül csak kettő akad, ami a valódi csoda jellegével bír, — amiben mi nagyon kételkedünk —, akkor X. Pius szentté avatják.

Egységes naptár. Miután az összes orthodox keresztény államok elfogadták a Gergely-féle naptárt, mint amely pontosabb és közelebb áll a csillagászati esztendőhöz, mint az általuk eddig használt Julián-féle naptár: a romániai görög keleti egyház szinódusa is elhatározta, hogy fontos gazdasági, politikai és szociális okokra való tekintettel szakít a régi hagyománnyal s elfogadja a Gergely-féle naptárt. Az egységes naptár 1924 okt. 14-én (a régi számítás szerint okt. 1-én) lépett életbe.

MEGHIVÓ.

A jelen évi főtanácsi gyűléssel kapcsolatosan a következő ülések lesznek:

November 7-én délelőtt 9 órakor lelkeszi konferencia a főtiszt. püspök úr elnökletével. Tárgyai: Dr. Varga Béla theol. akad. tanár felolvasása és dr. Kiss Elek theol. tanár előadása.

November 7-én délután 3 órakor az Egyetemes Unitárius Lelkészkör évi közgyűlése. Felolvas Kovács Lajos brassói lelkesz.

November 8-án d. e. 10 órakor az E. K. Tanács termében az Unitárius Irodalmi Társaság választmányi és évi közgyűlése. Ezt követőleg 11 órakor a kollégium disztermében rendes fel-

olvasó ülés a következő tárgysorozattal: „A nőkérdés nálunk“ címen előadást tart dr. Kauntzné Engel Ella; az előadást megbeszélés fogja követni, miben a jelenlevő nők és férfiak mind résztvehetnek, sőt tekintve egyetemes társadalmi életünk ez aktuális kérdésének nagy fontosságát, kívánatos is, hogy minél többen vegyenek részt. A megbeszélést a főtiszt. püspök úr, mint az Unitárius Irodalmi Társaság elnöke fogja vezetni. Ez után Taar Géza nagyajtai lelkész, az U. I. T. választmányi tagja fog szabadelőadást tartani „Szabó Dezső Elsodort falujának társadalmi problémái“ címen. Ezt az előadást is eszmecsere fogja követni.

Ugyanez nap d. u. 4 órakor a Dávid Ferenc Egyletnek lesz jubiláris közgyűlés.

Az összes lelkész urakat, az Egyetemes Unitárius Lelkészkör, az Unitárius Irodalmi Társaság és a Dávid Ferenc Egylet tagjait, valamint az érdeklődőket ezennel hivatalosan is meghívjuk a fenti gyűlésekre. A nőkérdésről való előadás és megbeszélés fontosságára való tekintettel a tisztelendő papnéknak és tanítónéknak, mint az egyházas nőmozgalom mindenütt hivatott irányítóinak, a megjelenését külön is kérjük.

SZERKESZTŐI ÜZENET.

Dr. Varga Béla theol. akad. tanár beiktató ünnepéről lapunk következő számában fogunk részletes tudósítást közölni.

Szerk.